

(धम्मपद हा पालि तिपिटकाच्या खुदकनिकायातील एक अतिशय महत्वाचा ग्रंथ आहे. या ग्रंथामध्ये तथागत बुद्धानी उपदेशिलेल्या गाथांचा संग्रह आहे. संपूर्ण धम्मतत्त्वज्ञानाचा सार या गाथांमध्ये आलेला आहे. म्हणून धम्मपद हा ग्रंथ जागतिक साहित्यामध्ये अधिक प्रसिद्ध आहे. प्रस्तुत पाठातील गाथा धम्मपदाच्या विविध वग्गातून घेतलेल्या आहेत)

अक्कोच्छि मं अवधि मं, अजिनि मं अहासि मे ।
ये च तं उपनय्हन्ति, वेरं तेसं न सम्मति ॥

अक्कोच्छि मं अवधि मं, अजिनि मं अहासि मे ।
ये च तं नुपनय्हन्ति, वेरं तेसूपसम्मति ॥

न हि वेरेन वेरानि, सम्मन्तीध कुदाचनं ।
अवेरेन च सम्मन्ति, एस धम्मो सनन्तनो ॥

न पुप्फगन्धो पटिवातमेति, न चन्दनं तगरमल्लिका वा ।
सतश्च गन्धो पटिवातमेति, सब्बा दिसा सप्पुरिसो पवायति ॥

अभिवादनसीलस्स, निच्चं वड्ढापचायिनो ।
चत्तारो धम्मा वड्ढन्ति, आयु वण्णो सुखं बलं ॥

सुखो बुद्धानमुप्पादो, सुखा सद्धम्मदेसना ।
सुखा सद्धस्स सामग्गी, समगानं तपो सुखो ॥

नत्थि रागसमो अग्नि, नत्थि दोससमो गहो ।
नत्थि मोहसमं जालं, नत्थि तण्हासमा नदी ॥

शब्दार्थ / सदृत्थ

अक्कोच्छि (भू. अक्कोसति) - शिवी दिली.
अवधि (तृ.तु.ए.भुं.वधति) - मारले.
अहासि (भू. हरति) - दूर सारले.
च (अ.) - आणि, आता, नंतर.
उपनय्हति - शत्रुत्व बाळगतो.
तेसं - त्याचे
सम्मति (क्रि.) - क्षमने, शांत होणे.
कुदाचनं (अ.) - सदैव, प्रत्येक वेळी.
धम्म (पु.) - सत्य, स्वभाव, नैतिकता, सदाचार.
पुप्फ (नपु.) - पुष्प, फुल.
सत - सन्त.

मं (द्वि.वि.अहं-मी) - मला.
अजिनि (भू. जिनाति) - जिकले.
ये (स.ना.) - जे, जो, ज्याला.
वेरं (न.) - वैराला.
न (अ.) - नाही.
हि (अ.) - खरोखर, कारण.
एस - हा.
सनन्तनो - सनातन, प्राचीन.
गन्ध (पु.) - गन्ध, सुवास.
पटिवातमेति (पटिवातं + ऐति) - वाऱ्याच्या विरुद्ध जातो.
पटिवातं (क्रि.वि.) - वाऱ्याच्या विरुद्ध वाहणे.

